

Textilní hračky, které pobaví i leccos naučí

V listopadovém čísle Poradce ředitelky mateřské školy jsme zahájili prezentaci hraček a herních předmětů s označením Správná hračka. Zelené logo znamená, že kromě bezpečnosti a zdravotní nezávadnosti, které jsou podmínkou uvedení hraček na trh, má hračka nepřehlédnutelné estetické a výchovně-vzdělávací kvality.

PHDR. OSKAR BRŮŽA

Tyto kvality nepovažujeme za „přidanou hodnotu“, ale jsme si jisti, že bez nich není hračka ničím jiným než pouhým komerčním produktem. Nenechme se mýlit mediálním zdůrazňováním bezpečnosti hraček. Ta je v prostoru Evropské unie povinností.

Tvrdit, že správná hračka je taková, která je bezpečná, je stejně pošetilé jako tvrdit, že dobré jídlo je takové, po kterém se nezkaží žaludek. Hračka zkrátka bezpečná být musí; není-li, má stát nástroje k tomu, aby z trhu zmizela. To nejdůležitější se snaží rozpoznat a veřejnosti sdělit Asociace předškolní výchovy spolu se Sdružením pro hračku a hru, Asociací hračka a dalšími partnery. Je to daleko složitější než rozpoznání vady chemického složení, u estetické kvality zvláště. Nesporně však lze vědeckými metodami analyzovat výchovně-vzdělávací kvality. A ty jsou u věkové kategorie, jíž jsou posuzované hračky a herní předměty určeny, nejdůležitější. Pro děti předškolního věku by mělo být **označení Správná hračka** směrodatné.

I Akcentujeme přirozené potřeby dětí

Podprahové masivní působení reklamy infikuje dětskou populaci módními trendy a předkládá nekonečné série podbíživého zboží. Vyvolává

umělé a finančně náročné potřeby, jejichž neuspokojení staví děti v kolektivu do role outsidera. Přirozené dětské potřeby jsou deformovány a z dětí vyrůstají závislí konzumenti podobného typu nabídek i v dospělosti.

Jde o cílený atak na rodinné rozpočty, ale totéž platí i pro rozpočty mateřských škol. Z celé plejády správných hraček proto zaměřujeme pozornost na ty z nich, které jsou využitelné zejména v mateřských školách, případně jsou přímo určeny ke kolektivní hře. Označení Správná hračka je udělováno již dvě desetiletí, některé z oceněných hraček se již nevyrábějí.

Všimáme si proto jen těch, které jsou dostupné na trhu. Po dřevěných hračkách vytvářených na profesionální úrovni dílnou zaměstnávající mentálně postižené spoluobčany (*V růžovém sadu, Ořechov u Brna; Poradce ředitelky mateřské školy, listopad 2013, s. 18–21*) obrátíme nyní pozornost k hračkám a herním předmětům textilním.

I Rodinná firma Noe vyrábí nápadité textilní hračky

Asi 15 km severovýchodně od Přerova se pod hradem Helfštýnem nachází Lipník nad Bečvou. Město je známo hlavně díky mezinárodnímu festivalu kovářského umění Hefaiston, my se však zaměříme na rodinnou firmu Noe, která zde působí již dvacet let.

Specializuje se na navrhování a výrobu textilních hraček, její produkce je nápaditá a není dílem náhody, že vybrané soubory jejích hraček získaly oprávnění užívat **označení Správná hračka** v průběhu let 1996 až 2013 **už celkem šestkrát!** Vše, co se vzniku firmy týká, bylo dílem náhody, ale vše, co se týká kvality produkce, rozhodně náhodné není.

Náhodou se stalo, že se studentka Pedagogické fakulty Palackého univerzity v Olomouci Martina Bouchalová nestala učitelkou výtvarné výchovy a ruštiny. Sama na to vzpomíná: „Hledala jsem a přemýšlela, co bych tak mohla v životě dělat. Ani na začátku pátého ročníku jsem ještě netušila, o čem bude má diplomová práce.“

Téma jsem si pak vybrala velmi kuriózně. Chodily jsme s kamarádkou do sportovní haly přes stadion, kde se jednou konaly nějaké automobilové závody. Pořadatelé tam přivezli jako mantinely obrovské balíky plné látek. Některé z nich čouhaly a byly to krásné barevné úplety. Tak jsme si jich pár nabraly a říkaly si, že třeba jednou našijeme svým dětem dupačky nebo polštářky. Když jsem pak měla látky na pokoji na kolejí, dívala jsem se na ně a říkala si, že by bylo zajímavé dělat v rámci diplomové práce kolekci textilních hraček. „Její diplomová práce se pak stala základem výrobního programu a výtvarného stylu firmy Noe.“

Ani čerstvý inženýr ekonomie – oboru zahraniční obchod Vysoké školy ekonomické v Praze – **Ing. Vladimír Beckert** netušil, když absolvoval základní vojenskou službu Sušici, že z Liberecka přesídílí na Moravu a že svoji životní a profesní dráhu spojí s textilními hračkami.

Náhoda tomu však chtěla, že Martina byla v Sušici na výletě, že se v jižních Čechách potkali a už se nerozloučili. Velký společenský převrat v roce 1989 se stal výzvou i pro ně. A protože platilo a platí, že náhoda přeje připraveným, a oni připravení byli, založili **v roce 1993 společnost s ručením omezeným Noe**. Dílem náhody byl pak už jen název sám; rozhodli se pro něj snad kvůli stručnosti, snad všeobecné povědomosti.

Vývoj této ryze české firmy umožnil pozdější výklad: Jako Noe před potopou, tak i tato firma zachraňuje produkci našich tradičních textilních hraček. Hezky to zní, ale po pravdě jde o výklad dodatečný, byť je na něm mnoho pravdy.

A ještě jedna pozitivní skutečnost stojí za zmínku. Založení firmy mělo a má i význam sociální – Noe dává práci zhruba dvaceti zaměstnancům. Za dvacet let prošla firmou více než stovka pracovníků; asi deset z nich zde pracuje více než patnáct let.

I Oceněné textilní hračky

Hlavní designérkou firmy Noe je **Mgr. Martina Beckertová**. Na její práci jsou postaveny úspěšně hodnocené hračky. Jako první získala ocenění **sada maňásků na ruku** a **sada maňásků s oblečky** (Správná hračka 1996); část této sady se vyrábí dodnes. V roce 1997 byla oceněna sada prstových maňásků; maňásci zůstali rovněž trvale ve výrobním programu.

Úspěšná cesta firmy pokračovala i v dalších letech. Následovala **sada pohádkových maňásků „O veliké řepě“** (Správná hračka 2011), **jógové instruktážní hračky Jogí a Salamba** (Správná hračka 2012) a **sada pro dopravní výchovu předškoláků** (Správná hračka 2013). Firma získala i další ocenění, např. **molitanové stavebnice pro mateřské školy**, určené pro hru i cvičení, se staly Hračkou roku 1996 na Výstavišti v Brně, **medvídek Kuky** zase Hračkou roku 2010 (Praha) a od roku 2012 jsou **výrobky Noe nositelem certifikátu „Haná – regionální produkt“**.

Na některých programech spolupracuje Noe s renomovanými externími výtvarníky, s institucemi i firmami (mezi ně patří např. Lucie Dvořáková, Šárka Váchová, Dagmar Patrasová, Michal Nesvadba, Galina Miklínová, Petr Morkes, Jan Svěrák, Česká televize, logopedické centrum

pro neslyšící Tamtam v Olomouci, Amanita design – Jakub Dvorský – počítačové hry, Lali jóga a další).

I Oblíbené sady maňásků vhodné pro kolektivní hru

Podívejme se blíže na oceněné produkty, které jsou zvláště vhodné pro kolektivní hru. Firma se od svého vzniku snažila navrhovat a vyrábět textilní hračky, jež kromě estetické kvality budou mít i hodnotu didaktickou. Zprvu nejpříhodnější k tomu byli maňásci (na ruku i na prsty), kteří podobně jako loutky umožňují hrát divadlo – ať už jde o ztvárnění známých pohádek, nebo o samostatnou „tvorbu“ dětí.

V roce 2010 uvedla firma na trh **soupravy klasických maňásků podle nejznámějších pohádek – O vlku a kůzlátkách, O perníkové chaloupce, O červené Karkulce a O veliké řepě** – poslední z nich byla přihlášena k posouzení a stala se členem rodiny správných hraček. Doporučení však lze vztáhnout k celému souboru.

O možnostech využití v mateřských školách není třeba se rozepisovat. Nejde o maňásková divadla, prostředí (rekvizity, domečky atd.) si mohou děti dotvářet samy. V pohádce O veliké řepě by však řepa nesporně chyběla, proto tam je. I její ztvárnění (a není to maňásek!) je zvláštností, která stojí za pozornost.

I Atraktivní jógové hračky

Z jiného soudku je dvojice tzv. jógových hraček – **pejssek Jogí a kočička Salamba** (Správná hračka 2012). Figurky jsou výsledkem spolupráce firmy Noe se cvičitelkou a autorkou knížek o józe pro děti **Hanou Luhanovou**. Ta o svém projektu píše: „K dětem mám blízko, jsem ráda v jejich společnosti. Stačí pozorovat jejich téměř nevyčerpatelné množství energie a fantazie. Když jsem pobývala několik let ve Spojených státech amerických, kde jsem hlídala děti, dostala jsem se ke kurzům dětské jógy. Po několika lekcích bylo vidět, že dětem cvičení náramně prospívá. Neposedové byli klidnější, děti s problémy s usínáním si osvojily umění relaxovat. A ke cvikům, které jsou pro děti velmi přirozené, se naučily básničky a písničky, jež je ke cvičení motivovaly. Po příjezdu zpět do Čech jsem založila **společnost Lali jóga**

a začala vytvářet ucelený program cvičení jógy s dětmi.“

Nápad obohatila o kreslené cvičitele – pejska a kočičku, jejichž podobu stejně jako grafickou úpravu knížek o józe pro děti ztvárnila **Kateřina Mesdag**. Tyto instruktivní kresby obou zvířátek převedla Martina Bекertová nepřekonatelným a elegantním způsobem do formy ohebných hraček, pomocí nichž lze všechny cviky demonstrovat. Samozřejmě je možné si s nimi hrát i jako s jakýmkoliv jinými hračkami. Děti tohoto pejska s kočičkou znají z televizní Kouzelné školky.

O projektu Hany Luhanové najdete informace na www.jogaprodeti.cz, na stránkách České asociace dětské jógy (www.cadj.cz), třímínutový instruktážní film o cvičích s Jogim a Salambou je i na www.noe.cz, kde objevíte řadu dalších inspirativních informací.

Salamba

Jogí

I Souprava na podporu dopravní výchovy

A konečně je tu souprava zaměřená na dopravní výchovu. Oceněná **sada bavlněných přehozů – vestiček** zhotovených ze 100% bavlny (Správná hračka 2013). Obléknou je nejen děti, ale i dospělí.

Sada obsahuje **pět různobarevných autíček, jedenáct základních značek, dva přechody pro chodce, dva semaforey pro chodce a dva semaforey pro auta**. Barvy na semaforech jsou opatřeny černými kolečky na suchý zip, která lze jednoduše odkrýt i zakrýt. Metodika, zpracovaná dvěma mateřskými školami, kde byla sada testována, obsahuje **náměty na didaktické hry**.

Má-li hra splnit svůj cíl, je nezbytné vysvětlení pravidel a pevná organizace. Úloha učitele je v tomto případě velmi významná, aby se hra neproměnila ve hru na četníky a na zloděje (v níž role zloděje bývá atraktivnější).

Dopravní situace lze simulovat v místnosti nebo na hřišti i jinde v terénu. Děti se prostřednictvím hry seznamují se základními dopravními pravidly, racionalizují a upevňují návyky získané v rodině. Hra podporuje schopnost dodržovat pravidla, respektovat autoritu a učí sebeovládání. Kontrola dodržování pravidel je jednoduchá – děti v roli značky nebo semaforu na porušení pravidla důrazně upozorní samy.

Produkce firmy Noe je rozsáhlá. Zpracovává i objednávky ze zahraničí, mezi její sortiment patří též textilní dekorace (např. čtvero ročních období), kapsáře, reklamní předměty a maskoty. Více informací poskytne webová stránka firmy www.noe.cz.

Z hlediska našeho zájmu je sympatická cílevědomost při navrhování a realizaci hraček didaktických. Nejde tu jen o prosté navazování na tradici ani o dodatečnou „didaktizaci“ hotových výrobků.

Zdá se, že vysokoškolská příprava na učitelské povolání, kterou šéfdesignérka firmy Martina Beckertová prošla, své uplatnění našla. ■

Autor je tajemníkem a koordinátorem Unie výtvarných umělců ČR a podílil se na dramaturgii Kamenického hračkobraní, festivalu hraček z přírodních materiálů, a na organizaci udělování známky kvality Správná hračka

